

KOOLIÜENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLIÜENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 7.

Talvekuu 1939.

6. aastakäik.

Ilmub 8 korda
aastas

Tellimishind eraldi „Õpetajate Lehest“ 80 s. aastas.

Laste suhtumine koolis tarvitatavasse karistusse

F. Titov.¹⁾

Karistades koolis me peame kõigepealt eneselt küsima, kas on karistus ratsionaalne, küllalt mõjuv ja kas teda ei tarvitata liiga ohtralt. Kui karistus vastab veel laste sisemisele tundele ja üleastumise raskusele, siis võib ütelda, et karistus tabab sihti.

Selleks et nendele küsimustele vastata, peame eeskätt vaatlema karistusi, mida praegu tarvitatakse koolis. Karistused süstematiseeritud, võib juba küsida eneselt, kas ja mis ulatuses on karistused aidanud kaasa koolidistsipliini tõstmisele.

Kõigepealt tahaksin rääkida, kuidas mina kogusin andmeid karistatavuse kohta omas klassis. Minul olid erivihku sisse kantud õpilased, igale leheküljele üks, ja leheküljed olid jaotatud lahtreisse karistuse liikide järgi. Erilisi, harva esinevaid karistusi pidin märkima eraldi. Igakord, kui õpilane sai tunnis või väljaspool tundi karistada, märkisin tema leheküljele kuupäeva ja karistuse lahtrisse kriipsu (vt. lk. 130).

Karistuste lahtrisse märkimiseks ja karistusvihiku hoidmiseks lasksin klassil valida viis õpilast. Märkijad vahetusid, järjekorra määrasid nad ise. Karistused märgiti vahetunnis. Vahetevahel kontrollisin ise märkmikku.

¹⁾ Mustvee algkool, vene õppekeelega. Komplektide arv 6, õpilaste arv 230. Töö on mõnevõrra lühendatud. Käesolev kirjutus ja kaks järgmist on Tartu täienduskursuste iseseisev töö.

Õpilase nimi .....

Kuupäev	Suuline märkus	Noomit	Nurka-pane	Klassist väljasaatmine	Pärast tunde koolijätmine	Märkus päevaraamatusse	Vanemate väljakutsumine	jne.
25./IV								
3./V								

Kevadise kokkuvõtte järgi (mai alguseks k. a.) ilmes, et minu klassi õpilased said suulisi märkusi 190 korral (49 õpilase kohta). Pärast tunde oli neid jäetud 121 korral, nurka pandud 286 k., saadetud klassist välja 11 k., vanemad kooli kutsutud 6 k. Kokku oli lapsi karistatud 614 korda.

Kui vaatleme, missuguste „kuritegude“ eest oli lapsi karistatud, siis saame järgmise pildi:

Vallatused väljaspool tundi	150 korda
Tähelepanematus ja vallatus tunnis	262 „
Ülesannete tegemata jätmine	158 „
Ebakorrektus õpetajate suhtes	6 „
Mustus	10 „
Kaklused	16 „
Hilinemine	8 „
Ebaviisakad väljendused	4 „

Klassis töötas mitu õpetajat ja karistused paigutusid väga ebatasaselt, mis küllalt hästi illustreerib ms. ka õpetaja iseloomu. See küsimus praegu meid ei huvita.

Klassis oli 49 õpilast ja keskmiselt iga õpilase kohta aasta jooksul tuli 12 karistust. Kuid keskmine arv sel korral ei sobi, sest ta annab täiesti ebaõige pildi: mõnel õpilasel oli kuni 40, teistel aga vaid 5—6 karistust aasta kohta.

See asjaolu eriti osutab vajadusele **a s u t a d a r o h k e m e r i k o o l e** õpilaste jaoks, kes ei allu distsipliinile, sest kui klass vabaneb nendest „imelastest“, kaob tulepesa, ja klass võib-olla viib oma karistatavuse võimaliku miinimumini.

Tarvitatud karistustest suurim arv langeb nurkapanemisele (286 korda e. 44 %). Selle karistusvõtte kõrge arv on „alavääristanud“ karistuse enda ja nagu näha hilisemast kokkuvõttest, õpilased on ta asetanud viimasele kohale raskuse poolest. Oleks parem, kui nurkapanemist tarvitataks vähem ja ainult raskemal juhtudel. Teiste karistuste sagedus: suuline märkus — 30 %, pärast tunde „istumine“ — 18 %, klassist väljasaatmine — 7 %, vanemate kutsumine — 1 %.

Karistamise põhjustest on märgatavalt esile tõusnud tähelepanematus tunnis (262 korda), teisel kohal esineb ülesannete tegemata jätmine. Mõlemad on puhtkoolilised „süüteod“. Karistatavus neil põhjusil langeb just nendele tundidele, mis mitmesugustel põhjustel on vähem huvitavad lastele ja sellepärast igavad. Et nendest ebahuvitavaist õppeaineist vabaneda pole võimalik, siis vähendada karistuste hulka eeltoodud põhjusil on peaaegu võimata. Võib-olla, kui lapsed saavad teadlikuks, et kui sa ei taha ise töötada, siis ära sega ka teisi, võib-olla siis see karistuste põhjus väheneb. (Kas õppeviisidel pole siin mingit mõju? Toim.)

Ankeedina kogutud andmed näitavad, et õpilased suhtuvad karistustesse pooldavalt, nõudes vahest raskemat karistust, kui seda oleks teinud täiskasvanud inimene.

Ankeedi aineks võtsin kaks näidet: üks vargusest, teine ülesannete täitmata jätmisest. Õpilased pidid vastama küsimustele:

1. Kas tuleb last karistada?
2. Kuidas karistada?
3. Kas sind karistatakse kodus?
4. Kuidas karistatakse?

Esitan näited täielikult:

I. Vanja ja Mitja.

Vanja ja Mitja istusid koolis ühes pingis. Mitja võttis tasa Vanja noa ja viis koju. Vanja otsis nuga, kuid ei leidnud. Läks ilma noata koju.

60-st küsitletud õpilasest 58 olid karistamise vajaduse poolt. Ainult kaks vastasid eitavalt (vist ulakuse pärast). Vastused teisele küsimusele jagunesid järgmiselt:

- 10 — saata vanemate järele,
- 7 — panna põlvile,
- 17 — vitsu anda,
- 15 — jätta pärast tunde kooli,
- 2 — nurka panna,
- 7 — teise kooli saata.

Nagu näha, karistused ei anna ühtlast pilti. Peamiselt vist sellepärast, et vargus ei ole puhtkooliline süütegu ja varguse juhtumid koolis on võrdlemisi haruldased. Kuid teo raskusest saavad lapsed hästi aru ja soovivad enamuses rasket lunastust — vitsa.

II. Saša.

Saša käis koolis. Õpetaja andis koduseks tööks ülesande. Saša tuli koju, võttis raamatu, avas selle, luges veidi ja viskas lauale. Siis ta jooksis õue. Järgmisel päeval tuli Saša kooli, kuid ülesanne oli tegemata ja poiss ei saanud vastata.

Selle ankeedi tulemus oli palju selgem ja kindlam.

Karistamise poolt oli 78 õpilast (80-st). Karistamise viisi kohta arvati:

- 61 — jätta pärast tunde kooli,
- 10 — nurka panna,
- 1 — noomitus,
- 3 — saata vanemate järele,
- 3 — vitsad.

Niisiis, rõhuv enamus (61) on selle poolt, et Sašat tuleb karistada pärast tunde kinnijätmisega. Huvitav, et sel korral lapsed täie arusaamisega suhtusid karistusesse: kui ei ole õppinud kodus, pead tegema ülesande koolis.

Sama ankeedi küsimusele: kuidas sind karistatakse kodus, sain vastuseks:

- 2 — üldse ei karistata (!),
- 16 — sõimatakse,
- 15 — pannakse nurka põlvile,
- 41 — antakse vitsa (!Toim.),
- 5 — kistakse kõrvadest ja juustest,
- 1 — kästakse Jumalat paluda (laps on pärit vist vanaausuliste perekonnast).

Need viimased vastused näitavad, kuidas meil (s. o. Mustvees) suhtuvad vanemad lastesse ja kui jämedalt koheldakse oma järeltulijaid! Ei ole sugugi ime, et koolis tarvitataivate karistuste vastu laps ei tunne mingit respekti, sest see on talle nagu puhkuseks. Laps, kes harjub koduse toorusega, naerab ainult koolis tarvitataivate karistuste üle — ta on vitsaga niivõrd harjunud, et asetab selle 3. või 4. kohale!

Enne kui räägime koolis tarvitataivate karistuste reformist, peame kontakti looma lastevanematega, et viimased pööraksid rohkem tähelepanu laste vaimsele arengule ja et laps kardaks rohkem moraalset kui füüsilist valu. Peab alati silmas pidama, et lapse hing on suur rändurikott, kuhu ta paneb kõik, mis eluteel talle vastu tuleb. Kui „vastutulijad“ on armaštus, hellus, lahkus — tuleb lahke, elurõõmus inimene välja. Tulevad aga vastu sõimusõnad, viha, peksmine — saab laps kaasa hundikartust igapäevast, viha ja julmust.

Koolis küsitelles, missugust 11-st karistusest õpilased loevad raskemaks, missugust kergemaks („Kasvatus“ nr. 10 — 1938. a.), ei leidnud ma seda võtet päris kohaseks algkooli õpilastele. Lastel on raske koondada mõtteid nii, et karistust asetada oma õigele kohale. Sellepärast oli II, III ja IV kl. 20 ankeetlehte 149-st ära rikutud — kas olid karistused lihtsalt nummerdatud järjekorras või oli mitu karistust paigutatud esimesele kohale, samuti teisele kohale jne.

Õigesti täidetud (129) ankeetlehest osutus väga raskeks otsustada karistuste mõjuvuse kohta. Ainult esimesele ja viimasele kohale tulnud karistustes ei saa olla mingit selgusetust: esimesel kohal esineb kindlasti koolist väljaheitmine (107 punktiga) ja viimasel — nurkapanek (62 punktiga).

J ä r e l m ä r k u s: Autor on varustanud oma töö ka 4 värvilise ringdiagrammiga karistuste liikide ja põhjuste kohta, kuid kahjuks ei saa neid diagramme tehnilistel põhjustel siin esitada.

K i r j a n d u s t:

1. „Kasvatus“ nr. 10 — 1938. a.
2. Т. Лубенец. Педагогические беседы. С.-Петербург 1913 г.
3. Методика школьной дисциплины. По Бему изложил Вл. Фармаковский. Изд. второе. Одесса 1898 г.

Minu katseid ja kogemusi individuaalse tööviisi teostamisel.

I

Hilda Audru. -

Pean tunnistama, et vähe uut on viimasel ajal välja kasvanud minu isiklikest töövõttest individuaalse tööviisi rakendamisel. Palju sellest, milleni tööpraktika aastate jooksul viis — eriti mitme klassiga töötades — on juba mujal leidnud avaldamist ja viimistlemist. Olen kõike seda pidevalt jälginud ja püüdnud oma vigu kõrvaldada võimete ja olude kohaselt.

Olen kogenud, et mitme klassiga töötades tekib iseenesest tarvidus individuaalse tööviisi järele, ja et siin tööjuhustest üldse mööda ei pääse. Ühe klassiga töötades aga sunnivad end vanad harjumused palju enam peale. Eriti tundub seda siis, kui töörühm tuleb üle võtta mõnelt teiselt õpetajalt, kes on truuks jäänud vanale koolile.

Kuna juba kestvalt on minu peaõppeaine olnud emakeel vanemais klasses, siis on mul kõige enam kogemusi sel alal. Olen siin ikka kasutanud tööjuhiseid. Kirjanduse käsitlemisel on kujunenud peajoontes juba kindel tööjuhise, mis varieerub, oleneb loetava pala sisust, liigist, ulatusest jne. Esitan selle tööjuhise näitena:

1. Kogun teateid autori kohta.
2. Loen teose (vahel ka osa) läbi.
3. Märgin arusaamatused ja püüan need selgitada sõnaraamatu abil.
4. Märgin kaunimad, huvitavamad ja omapärasemad mõtted ja väljendid.
5. Koostan kava.
6. Märgin üles küsimused selguse saamiseks ja tähelepanu juhtimiseks huvitavamaile asjaoludele.
7. Kirjutan kokkuvõtte.
8. Leian peamõtte.
9. Iseloomustan tegelasi.
10. Põhjendan meeldivust.

Muidugi ei tule terve tööjuhise korruga täita. Seda tehakse osade kaupa, mõningate muudatustega ja kärpimistega, selle järgi, mida tingib lugemispala.

Kodustele töödele klassis järgnevad arutelud on huviküllased ja arendavad minu arvates õpilasi väga mitmekülgsest. Siin õpitakse teadlikult lugema, elu ja kaasinimest vaatlema, iseennast arvustama jne. Ka saadakse siin palju kauneid elamusi ja elustatakse tundeilma.

Kirjaniku elulugu meenutatakse tema toote käsitlemise puhul. Autori esmakordsel esinemisel kantakse elulugu ja näopilt sellekohasesse vihikusse.

Luuletiste käsitlemisel olen paljus jäljendanud peamiselt R. Reimanit. Üldiselt aga olen hoidunud liigsest analüüsimisest, pannes pearõhku elamusele. Tähtpäeviks olen andnud õpilasile vabaduse leida ise meeldiv luuletis ettekandeks. Need tulevad siis mõne nädala jooksul selleks määratud tundides arutlusele. Kaunimad ja ettekandelt õnnestunud esitatakse tähtpäeva puhul aktusel.

Mida ma ka üsna hea eduga olen saanud oma töös rakendada, see on kodukirjandite kollektiivne analüüs klassis.

Veel olen püüdnud harjutada õpilasi vabale, iseseisvale tööle, püsivusele ja järjekindlusele seega, et olen õppeaasta algul määranud mõned ulatuslikud tööd, mis neil tuleb esitada alles kevadel teatud kuupäeval. Nii näiteks käesoleval aastal kaks tööd:

1. Kodukaunistamine (pealkiri omal maitasel sõnastada).
2. Mõtteteri, vanasõnu ja mõistatusi.

Kumbki töö valmistati eri brošüürina. Esimese tarvis koostasime ühiselt kava ja kasutasime seda kõneharjutuse tundides. Koduseks ülesandeks jäi siis koostada ühes kodustega oma kodu kaunistamise kava ja teha vastavad plaanid ning lisada need töö juurde.

Teise brošüüri jaoks pidid õpilased materjali kokku kandma, kasutades selleks kõiki võimalikke allikaid. Ka kirjandusetunnis leitud mõttepärlid soovitasin jäädvustada selles vihikus. Ja kui mõni õpilane pöördub minu poole palvega — saada midagi kirjutamisväärset, siis püüan temale vastu tulla. Samuti soovitan õpilasil omavahel neid mõttekilde vahetada.

Leian, et niisugused tööd hoiavad meeled erksad, harjutavad elus kõndima avasilmi ja nägema seal kõike kaunist.

Olen kogenud, et individuaalset tööviisi rakendav õpetaja peab olema loov õpetaja ja kasvataja. Ometi on enamik inimesi,

kes peavad leppima käsitöölise võimetega. Ja kui käsitöeline tahab mängida kunstnikku, siis ta võib sünnitada palju paha.

Toim.: Alljärgnevas esitame väljavõtte õpilase iseseisvast brošüürtööst. Stiil on jäetud muutmata.

M i n u k o d u.

Aino L. (VI kl.)

„Ilu ei panda padaje,
ega tarkust taskusse.“

Et ses vanasõnas peitub kaunis tõde, seda oleme ise korduvalt kogenud. Kas pole me märganud, et laupäevaõhtul, millal kõik ruumid ja ka inimesed on puhtad, et siis on inimesed sõbralikud, lahked ja rõõmsad?

Ja kas võib keegi kujutella, et jõululaupäeva õhtul, mil kogu maja puhastatakse ja kui toas jõulupuu, et siis keegi räägiks rumalusi või käituks inetult. Kui meid aga alati ümbritseks puhtus ja ilu, siis õilistuksime ja avaldaksime hääd mõju kogu ümbrusele. Ka koolimajad peavad olema kaunid, et avaldada mõju õpilasisse.

Nüüd kerkib mulle küsimus, kuidas kaunistada kodu. Kas hakkame maja seinu pintselama või? Ei, selline pintselamine jäägu praegu tagaplaanile. Nüüd astume aga kogu mõtete ja kõigega kõõki, et siin teha kodukaunistamise tööd. Mis me siin kõigepäält näeme? Perenaist, ütleb vist enamasti vastajaid. Aga perenaise kõrval? Noh, tema kõrval on juba palju, mis on silmatorkav. Kõigepäält on köögis valgust vähe. Aken on pisike ja päikegi ei pääse siit üldse sisse. Pimedail talvekuul vist ei näe siin peaaegu midagi teha. „Näeb ikka,“ vastab perenaine. „Jõuluajal, neil kõige pimedamail õhtutel, tegin saia, panin rosinaidki sisse ja nägin ikkagi teha.“ Poeg aga räägib vahele: „Mis rosinaid see oli, kärbes oli mõne koha pääl rosinaks.“ Vaat nüüd, kuidas asi tuli välja. On ikka täiesti õige, et valgus on väike. Pääle selle lupjamata seinad ei tohiks köögil olla. Parem oleks veel kui köögiseinad oleks värvitud, või mõnel muul teel nad valgendatud. Ka igasugused köögis mittetarvisminevad asjad olgu siit kadunud. Köök ei ole mitte mõni kolikamber, et ka vanaaegseid asju sisse kanda. Köögid peavad alati sama puhtad ja korras olema kui see tuba, kus võetakse vastu suuri ja auväärseid võõraid.

Sööginõude jaoks muretseme kapi ja kapi ukse sisemise poole võib kasutada igasuguste tarvisminevate asjade, näiteks puulusikate, kulptide, leivalaudade jne. hääks hoiukohaks. [Et saada

sellest selgem pilt, juhin tähelepanu järgmisele leheküljele, kus asub selline pildike.]

(Järgneb ajalehist ja -kirjadest väljalõigatud pilte eeskuju-
likkudest köökidest. Siis kirjeldatakse samal viisil teisi ruume
elumajas).

Minu kodus viib uulits aeda. Nüüd tuleb ka lugejal siirduda
aeda. Siin tuleb kõigepäält teha aia plaan, et teada, kuhu jätta
kõögivilja kasvatamiseks maad, kuhu puuviljadele jne. Kõik
tühjad söödilapikesed võiks ära kasutada (mitte aga muru). Siis
toimime selle kindla kava järele, kui oleme jõudnud selgusele,
kas ta on küllalt sobiv jne. Hoolitseme suvel kuival ajal lillede
ja taimede janu eest, lüigse umbrohtumise ja kõige soodsate
kasvutingimuste eest.

Õue ümbruses asetsevad aga meie, inimeste käiguteed. Mida
hakkame küll siin pääle? Kevadel, kui maa parajasti sulanud,
jälgime, kas kõik teed on küllalt kõvad ja kuivad. Kui nad seda
ei ole, peame hakkama neid sillutama. Esiteks võtame labida,
hakkame kaevama teed nagu kraavigi. On nii tehtud, laome siia
„kraavi“ kive ja niisugust kruusa, mis täidab hästi teed. Vaju-
tame selle prügi kõvasti kinni ja sillutame veel üle kruusaga. Nii
pole enam kartust, et suure pori ajal teekesed lähevad läbi-
pääsematuks.

Laut on loomade eluruum. Siin elavad tavaliselt lehmad, sead
ja kodulinnud — kanadki. Vaatame, kas kõigil on küllalt nor-
maalne elu. Kui seda ei ole, hakkame mõtlema, kuidas seda siis
saada. Lehmadel peab igal oma sõim olema, kuhu toit asetada,
samuti ka joogikünad. On juba need olemas, on lehmade elu-
ruum kõik korras. Läheme edasi sigade eluruumi. Siin kontrol-
lime, kas nende puhkemajad — asemed — on küllalt korras.
Kanade eluruumiga tuleb juba suurem töö, sest nemad tahavad
kanalat. Kanad tulevad korralikult sööta, siis hakkavad nad
tublimini munema. Üldiselt peab laut olema valge ja õhurikas.

Harilikult on ait ehitatud eraldi majana. Siin on siis kaks
ruumi, üks vilja ja jahu hoidmiseks, teine rüete ja muu jaoks.
Vili pannakse sortide järele salvedesse ja jahu samuti sordi
järele, kas kottidesse või nende jaoks kastidesse, mis ei oleks
mitte lahtised. Tühjaks saanud kotid vaatame järele, kas need
on terved. Kui nad seda ei ole, nõelume nad otsekohe ära. Siis
tuleb nende asetamiseks leida sobiv koht, et nad ei vedeleks üks
ühes nurgas, teine teises. Rüete hoiuruumiks on tavaliselt teine

ruum. Meil on sääl nii seatud, et kleitide ja niisuguste väiksemate riiete hoiuruumiks on kapp ja suuremate, kasukate ja palitute jaoks on keskmisel laepalgil sellised konksud, kuhu nad puus olles riputatakse. Pesurull on ka teises otsas sees ja muud ei olegi. See ait on meil juba ammugi ehitatud. Võib-olla uuemal ajal tehakse teisiti, just riideaidas. Suvel tuulutame riideid ja laseme neil terve päeva väljas olla. Siis nad on alati ilusasti talvedest ja suvest üle elanud.

Põhuruum asetseb meil laudalael ja muist on laudaga koos ehitatud eriruum, kus ka põhud ja heinad seisavad. Siin tuleb samuti kõik panna nii, et igal ajal saaks kõike kätte. Ajame ilusasti virna, et rohkem mahuks ja virnad ilusad välja näeks. Vahest tuleb ju niisuguseid külalisi, keda tuleb siiaagi vaatama viia. Kuigi ei tule, peame seda tegema oma silma pärast.

Elan raba ligidal, sellepärast pole meil ka turbaküüni rabas. Ta on selle eest kodus. Vahest on päris naljakas vaadata, et küll neid kuurikuid on meil palju. Aga ülearu pole ükski. Ühes on puud ja haod, teises turbad. Siin tuleb vaadata, et nad oleksid seestpoolt alati korras ja tähele panna ka välimust: kas katus viimaks ei hakka märga läbi laskma, et ukсед oleksid korralikult ees jne.

Kaevu ümbruse peame hoidma piinlikult puhta, seepärast et kui sajab vihma, viib vihmavesi maasse valgudes kaasa seda mustust, mis sääl oli. Ja nii me tarvitame vett kasutades ka seda mustust. Kaev peab päält olema kinnine, sest muidu võib sinna sattuda ka nähtamatuid mustuse sõpru. Hoides kaevu välimuse puhta ja tehes päält kinniseks, või kinni käivaks, võime olla kindlad, et saame ka puhast vett, kui seda võtame puhta nõuga.

Kui korraldaksin igas nurgas oma praeguses koduski selle kirjeldise järele, võiksin jätta oma praeguse kodugi tulevikukoduks. Aga mul pole see võimalik, sest vend Ants jääb tulevikus praeguse kodu peremeheks. Aga ma loodan, et ka minu tulevikukodu asukoht jääks umbes sarnaseks praegusega, sest metsa ääres elamine mulle väga meeldib. On ju nii tore vaba aega veeta metsas jalutades ja lauldes, kui linnud siristavad kaasa ja kogu mets on nagu elav lapsuke. Tahaksin teistele inimestele olla eeskujuks, nii käitumise kui ka kodu puhtuse ja kaunidusega. Seda mitte sellepärast, et kuulsaks saada, vaid et teisi aidata ja samuti ka kogu riiki. Tahan olla ka seltskonnas tegev liige ja käia kõneõhtuil, mis on tarvilikud.

Usun, et mu soov tulevikus täitub, ja ka seda, et see töö, mida olen kirjutanud eespool, ei jääks mitte paljaks sõnakõlksudeks, vaid et ma hakkan selle järele tegutsema juba õige pea ja ka tulevikus täiskasvanuna täielikumalt jätkan!

1939. a. 14. mail.

Minu rühmatöö praktikast.

Aime Toomsalu.

Töötan algkoolis, milles on moodustatud 3 klassikomplekti järgmiselt:

I kl. } 9 t. + 10 p. = 19 õp. }	45 õpilast
II kl. } 13 t. + 13 p. = 26 õp. }	
III kl. } 8 t. + 9 p. = 17 õp. }	33 õpilast
IV kl. } 5 t. + 11 p. = 16 õp. }	
V kl. } 2 t. + 9 p. = 11 õp. }	23 õpilast
VI kl. } 3 t. + 9 p. = 12 õp. }	

Koolis üldse 101 õpilast ja 3 õpetajat.

Õppeainetest käsitlesin: üldõpetusena I-II kl. kõiki õppeaineid, peale usuõpetuse ja laulmise; III-IV kl. loodusõpetust, V-VI kl. loodusõpetust ja joonistust.

Töörühmadega olen töötanud ja katsetanud kõigis klassides.

Rühmatöö eesmärgiks on:

1. Anda õpilastele võimalust isetegevuseks.
2. Taotleda ühiskondlikku kasvatust koostöötamise ja vastastikuse abistamisega; arendada vastutustunnet.
3. Töö otstarbekas jaotus.

Rühmatöös, s. o. väiksemas kaasõpilaste ringis koduneb kartlik, alaväärsustunde all kannatav laps kergemini. Silmas pidada tuleb ka võimuhimulisi lapsi, kes püüavad rühmas valitseda, käsida, juhtida, ja ettetikkuvaid lapsi, et alistuksid töörühma kodukorrale.

Ühistöös esineb tarvidus vastastikuseks abistamiseks; juhatatakse nõrgemaid, küsitakse nõu, jne. Iga õpilane tunneb end töötamas ühise eesmärgi saavutamiseks, kannab vastutust töö tulemuste eest.

I-II kl. olid töörühmad lugemisel. Rühmad moodustasin järgmiselt. Lasksin õpilasi nimetada 4—5 paremat lugejat klassist, kes said rühmavanemateks. Rühmavanemad valisid järjekorras ühekaupa nimetades rühmakaaslasi. Nii sai igasse rühma 4—5 õpilast mitmesuguse lugemisoskusega.

Võistluslugemisel lugesid mõnikord kõik rühmad sama tükki, vahel jälle valisid rühmad ise eri lugemispalad.

Võistluslugemine meeldib väga noorematele õpilastele ja sagedasti nõuti seda. Siin on terve rühma au kaalul. Ergutatakse ja aidatakse nõrgemaid kaaslasi, et oma rühmaga paremale kohale tulla. Eriti annab võistlus häid tulemusi laiskade õpilaste suhtes. Rühmakaaslaste kaasaitamisel võisid needki vahel rahuldavalt lugeda.

Rühma hindamine toimus järgmiselt. Iga õpilase lugemise lõpetades õpilased koos õpetajaga arvustasid esinemise häid ja halbu külgi ning hinnati vastava numbriga. Terve rühma numbrite summat jagades rühma õpilaste arvuga saime selle rühma keskmise. Üksikute rühmade keskmised kokkuvõtted näitasid, missugusele kohale mingi rühm tuli.

I-II kl. õpilased moodustasid veel omavahel rühmitusi mõne katkendi, laulu, luuletise, mängude jne. ettekandmisel klassi jõulupuul ja Noorte Punase Risti tundides. Õpilased ise valisid vastava eeskava ja teatasid õpetajale, kes kellega ja millega esineb. Iga õpilane pidi midagi ette kandma klassi jõulupuule juures, kas koos rühmakaaslastega või üksikult.

Tööõpetuse-tundides mõne suurema lõikepildi koostamisel või mõne suurema asja valmistamisel töötasime samuti rühmiti. Näiteks olgu lõikepilt „Rändlindude minek“. Mõned õpilased joonistavad, lõikavad linde (läik)paberist, teised valmistavad maastiku, kolmandad liimivad. Niisugused rühmatööd olid klassi õppetöös vahelduseks ja pakkusid õpilastele suurt elevust ning huvi.

Vanemates klassides moodustasid õpilased ise kokkuleppel töörühmad ja valisid rühmavanema. Üht poissi V kl., kes oli õppimises hooletu ja kaasõpilastega hästi ei sobinud, ei tahtud kuhugi töörühma võtta. Viimati lepiti temagagi, kui juhtisin tähelepanu tema töökusele kooliaias.

III-IV kl. loodusõpetus. III kl. 16 õpil. olid jagatud 4 töörühma, IV kl. 15 õpil. samuti 4 töörühma. Need töörühmad tegutsesid peamiselt rühmiti aiatöös. Vaheajal näitasin rühma-

vanematele töökohad ja tööriistad kätte. Tunni algades asus iga rühm oma määratud töö juurde: I, II ja III rühm — seemnete kogumine (igal rühmal omad peenrad), IV ja V rühm — katseايا peenarde puhastamine juurviljast ja vartest, VI, VII ja VIII rühm — peenarde ümberkaevamine. Iga rühm töötas innuga oma ülesande juures. 5 minutit enne tunni lõppu vaadati ja hinnati üksikute rühmade tööd. Üldse töötavad nooremad õpilased aias suurema huviga kui vanema klassi õpilased. Läbisaamine rühmade vahel oli hea.

Samad rühmad töötasid veel loodusvaatlusel ja kogudevalmistamisel.

III klass: I rühm — õitekogu; II rühm — puuseemnete kogu; III rühm — ilmavaatlused; IV rühm — köögivilja seemnete kogu.

IV klass: I rühm kogus kirjutisi ajalehist loomade kohta; II rühm tegi sama taimede kohta; III rühm — liblika ja konna arenemiskäik; IV rühm — juurtekogu.

V-VI klassi loodusõpetus. V kl. — 11 õpilast, 3 rühma, VI kl. — 12 õpilast, 4 rühma. Töörühmad töötasid samal alusel kui III-IV kl. aiatööl, loodusvaatlusel, kogudevalmistamisel ja katseil.

V klass: 1. rühm — aia plaani koostamine; 2. rühm — geograafiline kaart „Kus on meie köögiviljade kodumaa“; 3. rühm — kooliaias ja ümbruses kasvavate lillede kogu.

VI klass: 1. rühm — väetistekogu; 2. rühm — sammalde kogu; 3. rühm — tähtsamate taimekahjurite kogu; 4. rühm — kahjurite bioloogiline kogu.

Kogud moodustati enam-vähem rahuldavalt. Mõnel rühmal oli väga suur tööind, III ja IV kl. tehti koguni rohkem — omalt poolt veel mineraalidekogu ja puulehtede kogu. Mõnda rühma seevastu tuleb aga ergutada. Mõnes rühmas oli vahel kaebusi, et see või teine rühmaliige pole veel midagi teinud, kuid ühisel nõudmisel panime ka need laiskuridki rühma tööle kaasa aitama.

Rühmatööd kasutasin veel väljas õppevaatlustel, mõõtmistel ja katseil, samuti klassis mõnede looduslooliste katsete puhul. Enamasti tegime aga katseid ühiselt, V-VI klassis oli vähe õpilasi, nii et kõik said koos katsetada ja katsetetegemist jälgida. Kui aga VI kl. katsetab rühmaviisi näit. elektrinähtustega, telegraafiga jne., pakub see V kl. õpilastele rohkem huvi kui para-

jasti oma klassi õpilase seletus mingist toitaineist ja selle koosseisust.

Loodusõpetuses oli tarvitusel õpperaamat „Väike looduse sõber“ ja J. Käisi „Tööjuhatusi iseseisvaks ind. tööks“. Tööjuhatusete näpunäiteil said õpilased aineala iseseisvalt läbi töötada, järele mõelda ja ka katsetada.

Kasutatud kirjandus:

1. J. Käis, Isetegevus ja ind. tööviis.
2. Tartu täienduskursuste loenguid ja kokkuvõtteid I.

Hõimunurk.

Miten opetamme?

Tarkastelemme, ennekuin ryhdymme käsitlemään uuden koulun pääperiaatteita ja niiden sovelluttamista käytäntöön, niitä silmiinpistävimpiä heikkouksia, joita vielä nykyisin koulutyössä on havaittavissa, heikkouksia, jotka eivät johdu niin paljon koulutyöntekijöistä kuin vanhoista traditsioista, laeista, asetuksesta ja hallinnollisista määräyksistä.

Ensinnäkin: *ei voitane kieltää, etteikö koulu näihin aikoihin asti olisi ollut liiaksi opettajakeskeinen.* Opettaja on ollut korkealla keellansa kaikki kaikessa. Etupäässä pöytänsä äärestä on hän jakanut tietoa ja ohjannut taitojen harjoittamista. Varsin pieninä ja vähäpätöisenä on oppilas istunut pulpetissaan passiivisena vastaanottajana. Jos opettajalla on ollut hyvä puhelahja

ja jos hän samalla on tuntenut olevansa omalla alallaan sekä jatkuvasti koettanut pitää huolta omastakin kasvamisestaan ja ammattitaidostaan, ovat tulokset olleet ainakin ulkonaisesti oivallisia, ehkäpä hyviäkin. Mutta muussa tapauksessa lienee Kerschensteinerin maininta, että koulusta päästyään parin vuoden kuluttua ovat entiset oppilaat kuin tyhjiä kiiltäviä vaskikattiloita, osunut usein paikalleen, sillä toimeettomana nopeasti

vastaanotettu tieto on yhtä nopeasti myös karissut tajunnasta pois.
pudenenud

Liian opettajakeskeisyyden ja oppilaan toimettomuuden ohella
on toinen paha epäkohta aiheutunut suurista luokista, mistä on
tekinud

omalta osaltaan johtunut, että *yksilöllisyysperiaatetta ei ole voitu*
individuaalsus-

ottaa kyllin huomioon, vaan oppilaita on täytynyt käsitellä enem-
män tai vähemmän joukkona, vastaanottavana massana. Opetus
on pitänyt koettaa antaa keskitason oppilasta silmällä pitäen,
katsuda

jolloin tietenkin se on käynyt lahjakkaimmille liian helpoksi,
aiheuttaen ikävystymistä, ja heikoimmille on taasen käynyt yli-
pohjustades

voimaisen vaikeaksi, jolloin moni heistä ei ole kyennyt ollenkaan
suutnud

sitä seuraamaan tai on turvautunut ylenmääräiseen ulkoluvun
pannud lootust tuupimise
harjoittamiseen, mistä tietenkään ei ole ollut vastaavaa hyötyä.

Ennen kaikkea näitä kahta epäkohtaa: *oppilaiden toimetonta*
passiivisuutta ja heidän joukkokäsittelyään, standardisoimistaan,
ovat uudet kouluelämässä esiintyvät virtaukset koettaneet pyrkiä
voolud

poistamaan. Toinen asia on se, missä määrin siinä on onnistuttu
körvaldama

ja todella pystytty keksimään parempaa entisen tilalle. Joka
leiutama asemele

tapauksessa on kysymys koulun sisäisestä uudistamisesta mm.
tehokkaampien työtapojen merkeissä niin kauaskantoinen ja
kaugele ulatuv

tärkeä, että itse kunkin opettajan niinkuin kouluviranomaisenkin
tulisi siihen suhtautua kyllin suurella huomaavaisuudella arvon-
annolla ja ennakkoluulottomuudella, vaikkapa näyttäisikin, että
eelarvamusetä kuigi

käytännössä ei aina olisi päästy erikoisen hyviin tuloksiin, sillä
ainakaan meillä ei ole vielä uusilla koulun työtavoilla siinä laa-
juudessa kokeiltu, että niistä voitaisiin antaa ehdoton ja oikeuden-
katsetatud

mukainen tuomio.

(kohtu)otsus

Opettajain Lehti.

Kooliuuendusrühma tegevusest.

Suurem osa kooliuuendusrühma liikmeist võtavad osa Tartu täiendus-kursuste tööst, mille üle võib ainult rõõmu tunda. Suur hulk iseseisvaid töid on täidetud õigeaegselt. Nende seas on rohkesti töid, mis väärivad avaldamist. „Kooliuuenduslase“ (ja „Kasvatuse“) viimaseis numbreis ongi juba ilmunud mitu tööd, teised ootavad järjekorda.

Eriti rohkesti on kogutud statistilist materjali, näit. karistuste, õppeainete meeldivuse, kirjavigade, lugemiskiiruse, lugemistakistuste kohta, sooritatud psühholoogilisi vaatlusi, teste jne. Oleks kahju need tööd (peale trükis avaldatute) autoreile lihtsalt tagastada. Seda ei tehtagi: kõik materjalid, kui uudsed meie koolielu valgustamiseks, töötatakse läbi üldise kokkuvõtte jaoks, millest saame ehk mõnegi huvitava ja tähtsa seiga õppe- ja kasvatustöö uutel radadel edasiviimiseks.

Isikuid, kes võiksid rohke materjali läbi töötada, pole kuigi palju, ja kõik nad on koormatud tööga, seepärast ärgu pandagu pahaks, kui kõik kokkuvõtted ei valmi soovitud kiirusega. Eriliseks kiirustamiseks õieti polegi kaaluvaid põhjusi. Tähtis on, et kursuslaste tööd kasutatakse võimalikult laiemas ulatuses. Nii ka edaspidi.

Olgu ms. tähendatud, et kui keegi kursuslasist vajaks oma töid varemalt, siis võiks need tööd ajutiseks tarvitamiseks tagasi saata (kõigi tööde kohta saab informatsiooni kursuste juhatajalt).

Võiks arvata, et vaatamata erakordsele ajale kooliuuendusrühma tegevus (ja kooliuuendustöö üldse) ei ole sugugi nõrgenenud, vaid areneb edukalt edasi.

Küll aga ei ole praegune aeg soodus näiteks rühma liikmete üldkoosolekuks. Seetõttu jääb rühma kodukorra kinnitamine edaspidiseks — töö edeneb ju selletagi. Peale selle on rühmaliikmeil vajaduse puhul võimalik endiselt kontaktis olla rühma juhatajaga.

Joh. Käis.

Uus töövahend emakeele algõpetuse elustamiseks.

Neil päevil ilmus:

Joh. Käis, Omal jõul.

Esimesi samme isetegevus kirjaõpetuses. 1. ja 2. õppeaasta.

See uus töövahend koosneb: 1) **metoodilisest juhatuskirjast** õpetajale; 2) **14 kartongtahvlist** ülesannetega (lahtilõikamiseks) ja 3) **82 ümbrikust** üksikute ülesannete liikuva harjutusmaterjali säilitamiseks. Üks eks. töövahendit võimaldab töötamist kuni 15 õpilasele. Komplekti hind kr. 3.60.

Õpperaamatute Komitee poolt lubatud.

Komitee aruandja arvamisel on „Omal jõul“ väga huvitav ja õpetajailt oodatud töövahend.

Saadaval: „**Töökool**“ — Tallinnas ja Rakveres. „**Koolivara**“ — Tartus, „**Õpistu**“ — Viljandis, „**Liit**“ — Pärnus ja mujal.

Kooliuuendusrühma liikmed võivad saada „Omal jõul“ toimetusest 15% hinnaalandusega.

Trükitud 15. novembril 1939.

Väljaandja „Õpetaja“, Tallinn, Pühavaimu 11. Vastutav ja tegevtoimetaja
Joh. Käis. Toimetuse aadress: Tartu, Tähe 77-3.